

Laat niets als dank na een aangenaam verpozen Frederiksoord Nu

FREDERIKSOORD – Onlangs heeft er een wisseling van de wacht plaatsgevonden in de Raad van Toezicht van de Maatschappij van Weldadigheid. We hebben de komende en gaande persoon geïnterviewd.

Ook is en wordt er volop gewerkt in onze omgeving. Wij besteden aandacht aan het doolhof van de Bijenhoff, hotelkamers boven Posten en activiteiten bij De proef. Op de vraag Waarom een Marechausseekazerne in Noordwolde-Zuid, geven we antwoord in deel 2 van dat artikel. Rest ons verder even aandacht te besteden aan een slogan uit 1928 van de ANWB. In het Sterrebos worden er opvallend vaak mandarijnschillen gevonden. Nu is dat organisch materiaal, dus dat vergaat wel, maar dat duurt wel

twee jaar en al die tijd blijven ze redelijk op kleur. Een klokhuis is binnen een paar weken verdwenen, maar bananenschillen hebben ook twee jaar nodig om te verteren. Gelukkig worden ze wel snel bruin en vallen minder op. Om terug te komen op die slogan uit 1928:

*Laat niet als dank voor het aangenaam verpozen,
de eigenaar van het bos de schillen en de dozen.*

Bijna 100 jaar oud en nog steeds actueel. Het Sterrebos is geen gft-container! Wij wensen u weer veel leesplezier.

Wisseling van de wacht binnen de Raad van Toezicht

FREDERIKSOORD – Ter gelegenheid van het afscheid van Arie van der Spek en de komst van Victoria van den Bosch in de RvT van de Maatschappij van Weldadigheid sprak de redactie beiden in Huis Westerbeek. De Raad van Bestuur ging in 2024 over in Raad van Toezicht met een directeur bestuurder.

De RvT houdt toezicht op financiën, risicobeheersing en uitvoering van de strategie van de MvW. Een Lid van de RvT bekleedt deze functie als vrijwilliger met reiskostenvergoeding. Men wordt benoemd voor 4 jaar met een mogelijke verlenging van nog eens 4 jaar. De RvT vergadert eens per 2 maanden in Huis Westerbeek.

Met de komst van Victoria van den Bosch is gewoontegetrouw weer een nazaat van Johannes toegetreden tot de RvT van de MvW. Zodra er een vacature is binnen de raad, wordt Graaf Otto van den Bosch als hoofd van de familie verzocht binnen de familie te kijken naar een geschikte kandidaat. Dit keer is het Victoria geworden. Zij is van de 6e generatie Van den Bosch na Johannes en de 10e generatie vanaf het begin van de Van den Bosch lijn. In 1981 werd de eerste steen voor de nieuwbouw van het dorps huis in

Wilhelminaoord gelegd door Caroline van den Bosch, dit blijkt de oudste zus van Victoria te zijn.

Arie van der Spek nam onlangs na 11 jaar afscheid als lid van de RvT. In de RvB destijds, bedroeg de termijn 5 jaar met verlenging van 5 jaar, maar Arie van der Spek werd verzocht nog 1 jaar te blijven, omdat er op dat moment meerbestuurswisselingen waren. Hij vervulde de functie van penningmeester/secretaris. Vanuit zijn functie als bankdirecteur en zijn belang-

stelling voor geschiedenis, was deze taak hem wel toevertrouwd. In tegenstelling tot de RvB kent de RvT geen penningmeesterschap.

Toen Arie werd gevraagd voor de RvB wist hij niets van de MvW, maar zijn interesse was snel gewekt. Vanuit zijn levensmotto, 'kan ik hier van betekenis zijn', dacht hij: 'Aan deze maatschappelijke onderneming met een interessante geschiedenis ga ik me verbinden'. Als toezichthouder had hij een adviserende taak en was sparring-

partner van de directeur. Het beheren en doorontwikkelen van de nalatenschap van Johannes behoort tot de taken van de MvW evenals het creëren van financiële duurzaamheid. Een belangrijke taak is ook het genereren van nieuwe opbrengsten om de monumenten en de percelen te kunnen onderhouden en te renoveren. Arie heeft met veel plezier zijn specifieke bijdrage geleverd aan de taken van de MvW. Zo was hij betrokken bij de aankoop van het pand

van het oude Inforium, de tuin en tuinbouwschool, de verbouwing tot museum De Proefkolonie en onlangs de uitbreiding van het museum met de Armoedevleugel, de renovatie van de Mandenmakerij, de benoeming tot Werelderfgoed en ook de aankoop van het pand van de oorspronkelijke tuinbouwschool uit 1884 en de oude tramloods. Bij zijn afscheid ontving Arie de erepenning van Johannes van den Bosch uit handen van directeur Minne Wiersma.

Waarom een Marechausseekazerne in Noordwolde-Zuid?

In de vorige Star vertelden we hoe het de mensen verging, die zich vestigden in de zogenaamde hutten dorpen, zoals in het Oosterse en Westerse veld bij Noordwolde. Het gevolg was sociale onrust, omdat zij door de Noordwoldigers gezien werden als onerlijke concurrenten.

Deel 2

NOORDWOLDE-ZUID – Eind 19e eeuw gaat het verhaal dat ene Jacob Eckhart na afloop van een vechtpartij riep: 'Het lijkt hier wel Lombok'. Dit naar aanleiding van de gewelddadige Lombok-expeditie van 1894 in Nederlands-Indië. De lokale benaming Lombok komt in 1909 voor het eerst voor op de topografische kaart en verdwijnt van de kaart in 1986.

In de eerste wereldoorlog was Nederland neutraal, maar onze havens waren door de Engelsen geblokkeerd.

De handel met Nederlands-Indië lag stil. Geen import van grondstoffen zoals rotan en geen export van producten zoals koffiezakken. Ook de uitvoer van stoelen naar België en Frankrijk ligt stil. Bijna 400 stoelenmakers in Noordwolde raken zonder werk en verwijten naar de thuiswerkers zijn dan ook niet van de lucht. Vaak ontstonden er weer vechtpartijen op grote schaal. In Noordwolde-Zuid wordt het gebied aan weerszijden van de Zuiderweg nog steeds Lombok genoemd. In feite slaat de naam Lombok op een groep van zes hutten aan het eind van het pad met de naam Lombokweg, een zijweg van de Zuiderweg.

Bij de massale vechtpartijen werden vaak messen gebruikt. De zogenaamde bekkensnijders en messentrekkers uit Noordwolde hebben hiermee een behoorlijke reputatie opgebouwd in het begin van de 20e eeuw. Getuige het feit dat Noordwoldigers sterk vertegenwoordigd waren bij de rechtbank van Heerenveen.

De naam bekkensnijder is afkomstig van een nogal ruig vechtspel dat in de 18e eeuw populair was en waarbij boeren op bruiloften of kermis-sen probeerden elkaar met een mes een snee in het gezicht aan te brengen. Doorgaans had het mes geen punt en kon het geen diepe snee veroorzaken. Met dit spel werden onenigheden opgelost door zowel mannen als vrouwen. Het spel werd al in de 16e eeuw verboden, maar bleef in oost-Nederland nog lang in zwang. Mannen met veel littekens waren geliefd bij de vrouwen.

Met dit spel werden onenigheden opgelost door zowel mannen als vrouwen.

De Maatschappij neemt maatregelen en bouwt een woning voor een veldwachter in Frederiksoord, stelt grond beschikbaar voor een marechausseekazerne met drie woningen aan de rand van de kolonie tussen het Oosterse- en Westerseveld. Noordwolde krijgt een extra politiemacht in het dorp.

▲ Marechausseekazerne rond 1920.

De kazerne wordt gebouwd in 1916 en is operationeel van 26 juni 1918 tot 1 maart 1943 ter sterkte van vijf man. Een van de taken van de Marechaussee is bijstand verlenen aan politiekorpsen bij ongeregelde heden, waarbij zij vaak wat robuuster optreden. Naast de sabel zijn de marechaussees ook bewapend met vuurwapens. Dat is geen overbodige luxe ten opzichte van de met messen bewapende tegenstanders. In 1962 wordt het gebouw verkocht aan directeur Rohé van de gelijknamige rotanfabriek uit 1917. Het wordt een atelier waarin werknemers worden ondergebracht. Momenteel bestaat het gebouw uit twee woningen met op de voorgevel de naam Friese Brug.

► Bron: In de schaduw van de 'Friesche Brug' – Lourens Looijenga

Groot-onderhoud aan het Doolhof

FREDERIKSOORD – Wie heeft rondgewandeld op het terrein van de Bijenhof in Frederiksoord, ziet dat er een stevige kaalslag heeft plaatsgevonden. Jan Meijer van Bureau Ecolan (huurder van het terrein) neemt ons mee in de ontwikkelingen.

Het doolhof is oorspronkelijk aangelegd door studenten van de tuinbouwschool. Met oud-leerlingen is het oorspronkelijke idee opgehaald en op basis daarvan een snoeiplan gemaakt. De eerste stap was het verwijderen van de (onveilige) uitkijktoren. Daarna zijn alle beukenhagen, die samen het dool-

hof vormen, gesnoeid. Doel hiervan is, dat er meer licht in het doolhof valt waardoor de beukenhagen dichtter worden, zodat je er niet meer doorheen kunt kijken. Als laatste is de te hoog opgeschoten begroeiing rondom het doolhof gesnoeid met hetzelfde doel. Rondom het doolhof komen meer schaduw minnende en bloeiende planten als voedsel voor de bijen. Of er een uitkijktoren terugkomt is nog niet bekend, in ieder geval zal er iets komen in het hart van het doolhof. Achter het doolhof wroeten sinds vorig jaar akkervarkens (ras Duroc). Deze zijn goed voor de biodiversiteit en het bestrijden van onge-

Foto: Karref Giffissen

wenste begroeiing. Zie www.akkervarken.nl. Door deze activiteiten wordt het terrein weer een stukje mooier en kunnen weer heel veel mensen genieten van het doolhof.

Nieuws van/uit Huis Westerbeek

- De officiële opening van de **gerenoveerde tramloods** is op 3 juli. Als dependance van De Proefkolonie zal er vóór de zomervakantie een nieuwe expositie over ‘Transport in de koloniën’ worden ingericht.
- De **oude tuinbouwschool** krijgt volop belangstelling van deskundigen op het gebied van cultuurhistorie. Er zijn veel gesprekken gevoerd over hoe de restauratie zou moeten verlopen. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is positief over het plan. Alles is erop gericht om uiterlijk 1 april de vergunning te verkrijgen. De richtdatum voor de afronding is 1 mei 2026, zodat Hotel Frederiksoord vóór de zomervakantie de kamers in gebruik kan nemen. De bestuurskamer wordt geen hotelkamer maar wordt ‘geconserveerd’ vanwege de cultuurhistorische waarde.
- In het **Vijverbosje aan de Vaartweg** in Wilhelminaoord zijn paden verbeterd, struiken geschoond en bankjes geplaatst, in aansluiting met werkzaamheden op het terrein achter School in Bos. Er worden ook twee poelen aangelegd.
- In het voorjaar 2025 zal de **Molenaar** verhard gaan worden. Tegelijkertijd zullen een verouderde waterleiding en andere nutsvoorzieningen vervangen worden.
- De **zandpaden** in het gebied van de Maatschappij zullen in het voorjaar worden ‘geschaafd’ zodat de wegen weer goed beegaanbaar zijn.

Posten: Diner met logies en ontbijt

FREDERIKSOORD – Vanaf 16 april is het mogelijk om te dineren bij Posten in het oude postkantoor van Frederiksoord en daarna te slapen in hetzelfde pand.

Momenteel worden op de eerste verdieping van het voormalige postkantoor vier hotelkamers gerealiseerd, waarvan één extra grote luxe kamer met douche en bad.

Op de zolder komt een loft, die ook als hotelkamer ingezet kan worden. Op deze manier wordt de ruimte volledig benut. De kamers dragen de namen van de Scandinavische plaatsen Helsinki, Oslo, Kopenhagen, Stockholm en Reykjavik. Volgens uitbater Ruwan Berculo, die ook in het pand woont, zijn levensgenieters vaak ook hondenliefhebbers, vandaar dat honden welkom zijn bij Posten. Het klantenbestand van Posten heeft de mail met de mogelijke arrangementen inmiddels ontvangen en de eerste boekingen zijn binnen. De Nordic cuisine kenmerkt zich door de volgende technieken van voedselbereiding, roken, drogen, fermenteren en inmaken. Hierdoor wordt een unieke smaak gecreëerd. Met De Proef aan de overkant, is afgesproken, dat gewassen uit de moestuin worden afgenomen.

De Proef

FREDERIKSOORD – Zowel in de tuin als in het pand van de tuinbouwschool gaan de activiteiten gestaag door. In de hal wordt een bistro 'Het proeflokaal' gerealiseerd.

Buurtbewoners en bezoekers van de tuin kunnen er terecht voor koffie, thee, lunch of borrel. Producten uit eigen moestuin, kas of uit de regio zullen op het menu staan. De vervallen kas wordt momenteel gerepareerd en zal daarna in gebruik genomen worden voor het opkweken van gewassen voor de groentetuin en hop (voor Maallust) en prei voor de Eerste Wijk in Veenhuizen. Achter de tuinbouwschool is een folly gebouwd. Dat is een gebouw dat uitsluitend een decoratief, kunstzinnig of ludiek doel dient. De folly wordt geopend op 17 mei, buurtbewoners zijn welkom. In het stookhuis richt 'Het Potgrond Collectief' van studenten uit Utrecht binnenkort een expositie in over de *Ginkgo biloba*. De Leidse Hortus Botanicus heeft deze boom voorgedragen als boom van het jaar 2025. De Proef is onderdeel geworden van de culturele basisinfrastructuur van Drenthe. Dit betekent dat de komende vier jaar diverse activiteiten van De Proef op financiële steun mogen rekenen. De residentiekamers zijn vrijwel altijd bezet door studenten, wetenschap-

pers of kunstenaars, die door middel van hun werk of onderzoek niet alleen zichzelf ontwikkelen, maar ook een bijdrage leveren aan projecten van De Proef. De cursus fermenteren wordt drie dagdelen per maand aangeboden en geniet grote belangstelling. Fermenteren is een vorm van conserveren met behulp van micro-organismen, zoals zuurkool. Tot slot nog wat toekomstmuziek. De Proef wil over een aantal jaren in aanmerking komen voor de titel 'Botanische Tuin'. Botanische tuinen zijn instellingen waar een gedocumenteerde, levende plantencollectie wordt beheerd ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, natuurbehoud, tentoonstelling en onderwijs.

Kort Kolonienieuws

Frederiksoord

- **Paard & Erfgoed** heeft met 12 andere Drentse initiatieven de Kern met Pit-trofee gewonnen met een bedrag van €1.000. Zij kregen deze prijs omdat ze jaarlijks een mooie fair organiseren die tegelijk ook een sociaal maatschappelijk evenement is. De organisatie van Paard & Erfgoed werkt samen met tien Drentse zorgorganisaties die dagbesteding aanbieden aan cliënten met een afstand tot de arbeidsmarkt. De cliënten maken volwaardig deel uit van het Paard & Erfgoed Team. Zo ontwikkelen ze niet alleen hun kwaliteiten, maar ook zelfvertrouwen en geloof in eigen kunnen.
- **Provincie Drenthe** heeft €750.000 uitgetrokken voor Veenhuizen en Frederiksoord. Een half miljoen euro is bestemd voor de restauratie van de tuinbouwschool uit 1884. De MvW wil het complex dit jaar ombouwen tot een hotel. De totale verbouwing zal €2,5 miljoen gaan bedra-

gen. Een bedrag van €250.000 gaat naar De Nieuwe Rentmeester voor de restauratie van 14 dienstwoningen in Veenhuizen.

- Bij **uitgeverij Noordboek** is een speciale routegids uitgegeven over de Koloniën van Weldadigheid. Het boek gaat over een meerdaagse fietstocht door het Werelderfgoed, die de fietser terugbrengt naar het jaar 1818. De routegids is geschreven door Fokko Bosker, die een route ontwikkelde van 200 km waarbij natuur en cultuurhistorie samenkomen.

Wilhelminaoord

- Al langere tijd heeft een aantal mensen de wens om te komen tot een werkgroep die zich bezighoudt met **onderhoud van oude graven op de begraafplaats** (ook wel 'funerair erfgoed' genoemd) in Wilhelminaoord. Dat zal

bestaan uit schoonmaken van de graven en het herstellen van de belettering. Wanda Torrenga en Lammie Roffelsen hebben het initiatief genomen om die werkgroep op te richten. Momenteel wordt er samen met de Maatschappij van Weldadigheid (eigenaar) en Uitvaartverzorging Kiers (beheerder) gewerkt aan het opstellen van werkafspraken. Gerdo Heite (specialist in grafonderhoud) zal de werkgroep ondersteunen. In aanvulling op dat onderhoud gaat de historische vereniging 't Fledderkerspel de verhalen achter de graven uitzoeken en publiceren op hun website. Zodra de werkafspraken duidelijk op papier staan, zullen de werkzaamheden beginnen. Voor meer informatie over de werkgroep en haar werkzaamheden kunt u contact opnemen met de initiatiefnemers persoonlijk of via graven.wilhelminaoord@gmail.com

De Star is een onafhankelijk kwartaalblad voor Frederiksoord en omstreken. **Redactie:** Tanneke Bloemendal - Nico de Leeuw - Ronald van Pijkeren - Wanda Torrenga. **Opmaak:** Cor Krüter.

Via www.de-star.nl kunnen belangstellenden een gratis digitaal abonnement aanvragen. Reacties over het blad zijn welkom op redactie@de-star.nl
Sponsors worden vermeld op onze website.

De Star wordt gefaciliteerd door de *Stichting Maatschappij van Weldadigheid* en de *Gemeente Westerveld/Regiodeal Zwolle*.

